

**Stanisław Łupiński\***

## **WPŁYW PRAWA GOSPODARCZEGO PUBLICZNEGO NA ROZWÓJ PAŃSTWA I PRZEMYSŁU**

### **THE INFLUENCE OF PUBLIC ECONOMIC LAW ON THE STATE INDUSTRIAL DEVELOPMENT**

**Streszczenie.** Prawo gospodarcze publiczne ma duży wpływ na rozwój państwa i przemysłu. To państwo realizuje różne cele społeczne i gospodarcze. By dobrze funkcjonowała gospodarka państwowa, powinna kierować się prawem gospodarczym publicznym. Cele gospodarcze państwa są związane z wielkością produktu krajowego, poziomem zatrudnienia, stabilnością waluty, poziomem cen i równowagą wymiany handlowej z zagranicą. Oddziaływanie państwa na gospodarkę a przy tym na rozwój przemysłu dokonuje się przy pomocy prawa gospodarczego publicznego.

**Annotation.** Public economic law has a great impact on the development of the To function in a proper way, state economy should be guided by public economic law. Economic goals of the state are related to the size of the domestic product, the level of employment, stability of the currency, the price level and the balance of trade with foreign countries. The impact of the state on the economy and, at the same time, on the development of the industry is carried out with the help of public economic law.

#### **Wstęp.**

Na rozwój państwa duży wpływ ma prawo gospodarcze publiczne. Nie ulega wątpliwości, że rozwój przemysłu wpływa na

---

\* Akademia Polonijna w Częstochowie.

poziom gospodarki państwa. Efektywność gospodarki jest też uzależniona do realizacji celów społecznych państwa.

Wśród celów gospodarczych trzeba wymienić: wielkość produktu krajowego, poziom zatrudnienia, stabilność waluty, poziom cen i równowaga wymiany handlowej z zagranicą. Państwo realizując cele gospodarcze, może działać w różny sposób.

Podstawowym sposobem wpływu państwa na gospodarkę jest oddziaływanie za pomocą prawa. Wydawanie aktów prawnych i na ich podstawie wydawanie decyzji administracyjnych, państwo w sposób władczy, ustala reguły prowadzenia działalności gospodarczej i zapewnia ich przestrzeganie.

Kolejnym elementem rozwoju państwa jest wykorzystanie własności publicznej, państwowej i samorządowej. Przedsiębiorstwa publiczne wytwarzając towary i usługi, przy pomocy prawa gospodarczego, wpływają na rozwój państwa. Podmioty publiczne współpracują z przedsiębiorcami prywatnymi.

Państwo ponadto nabywając towary i usługi od przedsiębiorców, wpływa na koniunkturę gospodarczą i przyczynia się do rozwoju wielu branż. W takich branżach jak: budownictwo, przemysł farmaceutyczny czy zbrojeniowy, państwo występuje na rynku jako nabywca towarów i usług.

Prawo gospodarcze posiada w sobie normy prawne, które służą oddziaływaniu państwa na gospodarkę. W prawie gospodarczym znajduje swoje miejsce prawo gospodarcze publiczne i prawo gospodarcze prywatne.

Publiczne prawo gospodarcze wpływa na relacje między władzą publiczną a przedsiębiorcami. Państwo wykonuje w ten sposób władcze funkcje wobec gospodarki. Ponadto prawo to wpływa na prowadzenie działalności gospodarczej przez podmioty publiczne.

Podstawową cechą prawa gospodarczego publicznego jest to, że prawa i obowiązki przedsiębiorców są kształtowane jednostronnie, przy pomocy organów państwowych i samorządowych. Normy tego prawa

mają za zadanie realizować i chronić interesy ogólne związane z funkcjonowaniem gospodarki.

Celem publicznego prawa gospodarczego jest ochrona podstawowych wartości gospodarki rynkowej. Prawo powinno wyznaczać dopuszczalne granice, na ile może ona działać w interesie publicznym. Wpływ prawa gospodarczego publicznego, powinno pobudzać gospodarkę przez rozwój przedsiębiorstw a tym samym wpływać wprost na rozwój państwa.

### **1. Rodzaje prawa gospodarczego publicznego.**

W prawie gospodarczym publicznym, ważną rolę odgrywa jego znaczna część dotycząca administracyjnego prawa gospodarczego. Prawo to reguluje całokształt zadań i kompetencji organów administracji publicznej. Jest to działalność państwa w gospodarce za pomocą określonych prawem form działania administracji gospodarczej<sup>1</sup>.

Prawo administracyjne gospodarcze ma mniejszy zakres niż prawo gospodarcze publiczne. Prawo to organizuje publiczną administrację gospodarczą w kraju. Ponadto prawo to dokonuje interwencji publicznej w gospodarkę<sup>2</sup>.

Gospodarcze prawo publiczne posiada strukturę podobną do innych gałęzi prawa publicznego. Składa się z trzech warstw: warstwy prawa ustrojowego, materialnego i procesowego. Ustrojowe prawo gospodarcze reguluje struktury administracji publicznej, która zajmuje się sprawami gospodarczymi. Procesowe prawo gospodarcze zajmuje się procedurami ochrony konkurencji i kontroli gospodarki. Gospodarcze prawo prywatne reguluje stosunki pomiędzy przedsiębiorcami i podmiotami powołującymi przedsiębiorców w celu prowadzenia działalności gospodarczej<sup>3</sup>.

---

<sup>1</sup> S. Piątek, I. Postuła, *Prawo gospodarcze publiczne*, Warszawa 2009, s. 14.

<sup>2</sup> Tamże.

<sup>3</sup> Tamże, s. 14-15.

Prawo gospodarcze ustrojowe reguluje struktury administracji publicznej zajmującej się gospodarką. Do nich należą organy ogólne jak Prezes Rady Ministrów, czy organy tylko zajmujące się gospodarką jak ministrowie czy urzędy centralne jak Komisja Nadzoru Finansowego. Do tego prawa należą przedsiębiorstwa państwowe, komunalne, agencje i zakłady budżetowe. Ponadto do nich należą giełdy rolne, papierów wartościowych czy organizacje służące wykonywaniu określonych zawodów<sup>4</sup>.

Prawo gospodarcze publiczne posiada w sobie część materialną, która określa warunki prowadzenia działalności gospodarczej. W prawie tym znajduje swoje miejsce publiczna ochrona konkurencji, reglamentacja czynności gospodarczych, nadzór gospodarczy i warunki gospodarczej działalności podmiotów publicznych. Ponadto prawo to dokonuje ingerencji w wykonywanie działalności gospodarczej przez ograniczenie autonomii przedsiębiorcy<sup>5</sup>.

Strona procesowa prawa gospodarczego publicznego zajmuje się postępowaniem przy ochronie konkurencji czy kontroli gospodarczej. Postępowanie to zmierza do konkretyzacji praw i obowiązków oraz rozstrzygania sporów. Większość przypadków prawa materialnego jest związana z prawem procesowym<sup>6</sup>.

W prawie gospodarczym można wyróżnić także prawo gospodarcze prywatne. Reguluje ono stosunki pomiędzy przedsiębiorcami i podmiotami powołującymi przedsiębiorców w celu prowadzenia działalności gospodarczej. Pierwszy sektor reguluje stosunki między podmiotami zajmującymi się działalnością produkcyjną, usługową i handlową. Drugi sektor reguluje stosunki między inwestorami w ramach przedsiębiorstwa tzw. prawo korporacyjne w ramach umów<sup>7</sup>.

---

<sup>4</sup> Tamże, s. 14.

<sup>5</sup> Tamże, s. 14-15.

<sup>6</sup> Tamże.

<sup>7</sup> S. Piątek, I. Postuła, *Prawo gospodarcze publiczne*, Warszawa 2009, s. 15.

Prawo gospodarcze publiczne zawiera w sobie także prawo konsumenckie. Ma ono cechy prawa prywatnego, bo reguluje stosunki umowne pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami, którzy nabywają towary i usługi w celach niezwiązanych z prowadzeniem działalności gospodarczej lub zawodowej. Zawiera ono też cechy prawa gospodarczego publicznego w zakresie obowiązków, zakazów i ograniczeń ustalanych i egzekwowanych przez władze publiczne. Dotyczą one ograniczenia swobody umownej przedsiębiorców w stosunkach z konsumentami. Chroniona jest przez to prawo strona słabsza przez brak doświadczenia, doradztwa prawnego i odpowiedniej siły negocjacji<sup>8</sup>.

## 2. Źródła prawa gospodarczego.

Państwo oddziałuje na gospodarkę przez wydawanie aktów prawnych. Akty te, ustanowione przez organy władzy publicznej, zawierające przepisy prawa, są podstawą do wnioskowania o obowiązujących normach prawnych. Akty normatywne są źródłami prawa i ogłoszone są przez uprawnioną władzę publiczną<sup>9</sup>.

Akty normatywne, stanowiące źródła prawa, wprowadzają nowe przepisy, modyfikują obowiązujące i uchylają wcześniej obowiązujące. Na pierwszym miejscu konstytucja określa akty normatywne jako źródła prawa. Ponadto w konstytucji są określone kompetencje prawodawcze organów władzy publicznej. Przedsiębiorcy ustalają, które akty prawne są źródłami obowiązującego prawa<sup>10</sup>.

W rozdziale III *Źródła prawa*, Konstytucja reguluje sprawy aktów prawnych, w którym określa rodzaje aktów normatywnych w Polsce. Określa też kompetencje do ich ustanawiania oraz relacje

---

<sup>8</sup> Tamże.

<sup>9</sup> Tamże.

<sup>10</sup> Tamże, s. 15-16.

między prawem krajowym a międzynarodowym ze szczególnym uwzględnieniem prawa Unii Europejskiej<sup>11</sup>.

Cały system aktów prawnych ma charakter hierarchiczny. Ta hierarchia jest powiązana z hierarchią organów władzy publicznej, które je ustanawiają. Organy o wyższej hierarchii organów władzy publicznej ustanawiają akty prawne o wyższej mocy prawnej. Konstytucyjny podział opisuje zależności między tymi aktami. I tak normy o niższej mocy prawnej muszą być zgodne z normami o wyższej mocy prawnej. Normy wyższego rzędu wyznaczają kierunek normom niższej hierarchii. Normy sprzeczne muszą być zmieniane lub usuwane<sup>12</sup>.

Pozycję aktu normatywnego według Konstytucji dzieli się na akty powszechnie obowiązującego prawa i akty prawa wewnętrznego. Akty prawa powszechnie obowiązującego obejmują podmioty gospodarcze, które znajdują się na obszarze całego państwa. Do aktów tych należy Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia i akty prawa miejscowego<sup>13</sup>.

Aktami prawa wewnętrznego są normy kierowane do osób i instytucji publicznych. Między organem ustanawiającym taki akt prawny a adresatem normy musi występować zależność organizacyjna. Adresat normy podlega kierownictwu takiego aktu i jest zobowiązany do przestrzegania aktu wyższego rzędu. Aktami prawa wewnętrznego są uchwały instytucji państwowych<sup>14</sup>.

### **3. Akty prawne Unii Europejskiej.**

System prawa polskiego jest bezpośrednio powiązany z prawem Unii Europejskiej od 1 maja 2004r. Szczególnie wpływ prawa UE jest widoczny w sprawach gospodarczych. Prawo to bywa

---

<sup>11</sup> Tamże, s. 16.

<sup>12</sup> S. Piątek, I. Postuła, *Prawo gospodarcze publiczne*, Warszawa 2009, s. 16.

<sup>13</sup> Tamże.

<sup>14</sup> Tamże, s. 16-17.

określane jako „prawo wspólnotowe” ze względu na podstawę funkcjonowania UE we Wspólnocie Europejskiej. Prawo UE składa się z prawa pierwotnego zawartego w traktatach i prawa wtórnego stanowionego przez Instytucje UE<sup>15</sup>.

Ważnym aktem prawnym jest Traktat z Lizbony o funkcjonowaniu UE. Traktat założycielski był kilkakrotnie zmieniany i poprawiany. Najwyżej w hierarchii systemu prawa UE jest prawo pierwotne. Inne akty prawne muszą być oparte na traktatach i podlegają zgodności z traktatami<sup>16</sup>.

Ważnym elementem prawa UE w sprawach gospodarczych są przepisy traktatowe dotyczące rynku jednolitego, który obejmuje granice wewnętrzne, gdzie zagwarantowany jest swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitałów. Do realizacji tego celu służą instytucje prawne powołane, by prowadzić działalność gospodarczą, a także reguły konkurencji. Traktaty określają zasady stosowania, formy i tryb ustanawiania aktów prawa wtórnego<sup>17</sup>.

Prawo wtórne obejmuje źródła prawa tworzonego przez instytucje UE. Do tego prawa należą rozporządzenia, dyrektywy i decyzje oraz zalecenia i opinie. Wiążącymi źródłami prawa wtórnego UE są rozporządzenia, dyrektywy i decyzje. Pozostałe akty prawa UE w postaci zaleceń i opinii są aktami niewiązącymi.

Ważnym prawem UE są rozporządzenia. Określane są też jako „ustawy europejskie”. Rozporządzenie może ustanowić Parlament Europejski, Rada Europejska i Komisja Europejska. Prawo to jest ogólne, skierowane do wszystkich lub niektórych adresatów. Mają one wiążący charakter. Adresatami rozporządzeń są państwa członkowskie, przedsiębiorstwa i obywatele. Prawo to obowiązuje bezpośrednio. Zaraz po ogłoszeniu staje się częścią prawa krajowego<sup>18</sup>.

---

<sup>15</sup> Tamże, s. 19.

<sup>16</sup> Tamże.

<sup>17</sup> Tamże.

<sup>18</sup> S. Piątek, I. Postuła, *Prawo gospodarcze publiczne*, Warszawa 2009, s. 20.

Kolejnym prawem UE jest dyrektywa. Wiąże ona prawo członkowskie, lecz zostawia swobodny wybór formy i metod osiągnięcia rezultatu. Jest to prawo dwustopniowe czy pośrednie. Adresatami dyrektyw są państwa członkowskie UE. Dyrektywy mogą być ogólne lub szczegółowe. Posiadają one terminy, których niedotrzymanie wiąże się z roszczeniami odszkodowawczymi. Normy dyrektyw dotyczą w znacznej części funkcjonowania wielu sektorów gospodarczych<sup>19</sup>.

Do grupy norm prawa UE należą także decyzje. Wiążą one bezpośrednio wszystkimi swymi postanowieniami. Przewiduje ona termin jej wykonania przez określonych adresatów. Decyzja może wiązać państwa członkowskie oraz np. przedsiębiorców i obywateli w konkretnej sprawie. Wydawane mogą być przez Parlament Europejski, Radę Europejską, Komisję Europejską i Europejski Bank Centralny<sup>20</sup>.

Do źródeł prawa UE należą ponadto umowy między-narodowe zawierane przez UE samodzielnie lub wspólnie z państwami członkowskimi. Ważne i podstawowe znaczenie w sprawach gospodarczych mają umowy zawarte w ramach Światowej Organizacji Handlu<sup>21</sup>.

W prawie UE są też akty niewiążące w postaci zaleceń i opinii. Instytucje UE wydają wiele dokumentów jako akty nieformalne. Do nich należą obok zaleceń i opinii także rezolucje, komunikaty i wytyczne. Z tych aktów wynikają wnioski dotyczące stosowania aktów wiążących<sup>22</sup>.

## **Zakończenie.**

Prawo gospodarcze publiczne w swoich podstawowych założeniach ma za zadanie regulować sprawy gospodarcze państwa, zapewniając wzrost przez sprawne funkcjonowanie jego przedsiębiorstw. Ważnym elementem tego prawa jest administracyjne prawo gospodar-

---

<sup>19</sup> Tamże.

<sup>20</sup> Tamże, s. 20-21.

<sup>21</sup> Tamże, s. 21.

<sup>22</sup> Tamże.

cze, które reguluje zadania i kompetencje organów administracji publicznej na rzecz gospodarki.

Administracyjne prawo gospodarcze publiczne wykonuje interwencyjne funkcje państwa w zakresie gospodarki. Zajmuje się ono organizacją administracji publicznej i podmiotów upoważnionych do interwencji publicznej w gospodarce. Posiada ono warstwę ustrojową, materialną i procesową.

W prawie gospodarczym publicznym ważną rolę odgrywają jego źródła. Akty te, ustanowione przez organy władzy publicznej, zawierają przepisy prawa, które stanowią podstawę do wnioskowania o obowiązujących normach prawnych. Wśród źródeł na pierwszym miejscu jest konstytucja, dalej ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia i akty prawa miejscowego.

Ważnym elementem prawa gospodarczego publicznego są akty prawa powszechnie obowiązującego i akty prawa miejscowego. Akty prawa powszechnie obowiązującego dotyczą praw i obowiązków wszelkich podmiotów gospodarczych znajdujących się na terenie państwa. Obejmują przedsiębiorców, konsumentów i innych podmiotów. Zaś akty prawa wewnętrznego dotyczą władz publicznych, którzy kierują je do konkretnych adresatów.

Ważnym prawem w zakresie gospodarki jest prawo Unii Europejskiej od chwili przystąpienia Polski do tej organizacji. Prawo UE ma duży wpływ na prawo polskie, szczególnie w sprawach gospodarczych. Na początku prawo to stanowiło akty Wspólnoty Europejskiej i było określane jako „prawo wspólnotowe”. Prawo UE zawarte jest w tzw. prawie pierwotnym-traktatowym i wtórnym stanowionym przez instytucje UE.

Jak wynika z prawa gospodarczego publicznego, państwo określa politykę gospodarczą przez wspieranie i rozwój przemysłu krajowego. Powinno ono czynić wzrost gospodarczy i przyczyniać się do rozwoju państwa. Prawo krajowe w dziedzinie gospodarczej jak wynika z powyższego rozważania, ma duży wpływ na rozwój państwa i przemysłu.